

Književnost in umetnost.

Književni proglas „Matica Slovenska“. Leta 1912. izdala „Matica Slovenska“ in „Matica Hrvatska“ skupno slovensko knjigo. V smislu medsebojnega dogovora nagradita obe originalni slovenski spis, oziroma spise, ki izidejo v tej publikaciji, in sicer v razmerju številnih članov; t. j. „Matica Slovenska“ plača za polovico običajni honorar, a „Matica Hrvatska“ doda še dve tretjini tega honorarja, tako da slovenski pisatelj prejme za polovico 100 K. Želeti je, da bi v tej publikaciji mogli izdati kaj zares dobrega.

Razglednice, ki jih je založil in izdal „Slovenski Ilustrovani Tednik“, so pravkar izšle in jih dobe razprodajali po jako nizki ceni. Kdor želi razglednice v razprodajo, naj blagovoli to naznaniti upravništvu „Slovenskega Ilustrovanega Tednika“ v Ljubljani. Razglednic je 14 vrst in so jako lepe, tiskane na finem papirju za umetni tisk.

Popotnik objavlja v svoji letošnji peti številki to-le vsebino: 1. Dr. Ivan Lah: Dositej Obradovič. — 2. Avguštin Požegar: Misli o reformi ljudske šole. — 3. Pavel Flere: H. Scharrelmann. — 4. Janko Polák: Iz mojih drobnih zapiskov. — 5. Književno poročilo. — 6. Glose. — 7. Razgled. — Jezikovni drobiž. — Časopisni vpogled. — Šolstvo na slovaškem jugu. — Razne vesti. — Mala poročila.

Srednješolski vestnik.

** Strelne vaje. Domobranksko ministvo je odredilo, da bi bili vsi profesorji in strokovni učitelji, ki so dolžni udeležiti se vojaških vaj in ki poučujejo na šolah, na katerih je uveden fakultativni pouk v streljanju, združeni v velikih počitnicah pri vojaških vajah v posebne instruktivne kurse, v katerih bi se vadili za pouk v streljanju. — Za srednješolsko učiteljstvo se porajajo vedno boljše perspektive. Pedagogiki se odpirajo nova pota!

** Protinarodnostno delo klerikalizma. V Pečuhu ustanovi duhovščina s pomočjo Pijevega društva institut za 200 hrvaških in slavonskih dijakov in ga združi z ondotno višjo ogrsko gimnazijo. Na Hrvaškem in Ogrskem klerikalizem madjarizira, v Avstriji pomenjuje razni nemški samostani in cerkvene nemške pridige.

** Podellitve naslova. Cesar je podeli naslov vladnega svetnika ravnatelju ženskega učiteljskega v Gorici, šolskemu svetniku Štefanu Križničju, povodom njegovega umirovljenja.

** Zrelostnim izpitom, ki se vrše na goriški gimnaziji od 6. do 11. julija, bo predsedoval vladni svetnik prof. Simsig, na realki od 6. do 10. julija pa šolski svetnik Josip Handrych. *

Politiški pregled.

* Stroški reforme brambenega zakona. Od l. 1911, ko se uvede dveletna vojna služba, do l. 1915 se povišajo tekoči stroški za armado za 44 milijonov in v proračun pride vsako leto 39 milijonov več. Za mornarico se zahteva v istem času 252 milijonov. Po l. 1915. se ta vsota še zviša za 21 milijonov. Razen tega bo zahtevala l. 1916 za armado 21 milijonov, za mornarico 5 milijonov. Od l. 1910 do 1915 se torej povišajo stroški za 100 milijonov kron za armado in za 407 milijonov kron za mornarico. Za šolstvo? — Nič!

* V krščansko-socialni stranki so se začeli upirati tudi obrtniki, ki so bili doslej najzvestejša in najmočnejša opora te stranke. Krščanski socialci so obrtnikom obljubljali vse možno in nemožno, a izpolnili niso ničesar, zato taka nezadovoljnost. Upirajo se delavci, ki so že davno spoznali „socializem“ te stranke, a sedaj so prišli na vrsto tudi obrtniki. Poka pač na vseh koncih in krajih, in gospodu Gessmannu mora ob mislih in predstojecih volitve postajati tesno pri srcu. Pokojni Lueger je s svojo osebnostjo znal boljše krpiti, ali sedanjí voditelji ne znajo tega. Zato gre tudi dol s stranko. Tako na Dunaju, tako povsod!

* Za ljudsko šolstvo v Rusiji. Pro-računski odsek ruske dume je sprejel resolucijo, da naj se iz državnih blagajnic pridoda za leto 1911. tri milijone rubljev k sedmim milijonom, ki jih zahteva naučno ministvo za ljudskošolski pouk.

* Poljsko napredno stranko so ustanovili v Levovu. Njen program pravi, da bo nova stranka podpirala ono avstrijsko politiko, ki vidi bodočnost države v demokratizaciji, v resničnem parlamentarizmu in v samostojnosti naroda. — Podpirala bo politiko, ki se bo v Berlinu zavzemala za poljski narod. — Nova stranka bo tudi stala na stališču svobode vesti, tiska in besede. Zavzemala se bo za socialni napredek in delavsko varstvo. Malorusko vprašanje bo treba rešiti v demokratiškem smislu, židovsko vprašanje na podlagi popolne enakopravnosti. — Torej se svita tudi med Poljaki!

* Srbska skupščina je z 42 od 58 glasov sprejela zakon, ki prepoveduje vsem aktivnim uradnikom udeleževati se politike.

* Račun portugalske kraljevske rodovine. Iz Lizbone poročajo: Komisija državne blagajnice, ki je imela pregledati račune bivše portugalske kraljevske rodovine, je ugotovila, da je pokojni kralj Karel prejel v ime predujma za svojo civilno listo 745.000 funtov šterlingov (18.6 mil. kron), od katerih je povrnil 333.000 funtov šterl. — Kraljica-vdova Marija Pija je prejela tudi v ime predujma 400.000 funtov šterlingov (10 mil. kron), povrnila pa je od tega samo 170.000 funtov šterl. Ta preiskava je pokazala povsem druge rezultate nego ona, ki so jo vodili za diktatorja Joao Franca. Listi živahno komentirajo to poročilo.

Kranjske vesti.

—r— **Kako spoštuje ljudstvo „krščansko-mišleče“ učiteljstvo,** nam priča to-le poročilo „Slovenca“ (št. 116): Iz št. Vida nad Ljubljano. Preteklo nedeljo je šolsko vodstvo priredilo roditeljski seštanek, na katerem sta zanimivo in nadvse vzpodbudno predavala šolski vodja Bajec in učiteljica Sattler. Udeležba je bila z ozirom na prejšnje enake prireditve letošnjega in lanskega leta zelo majhna. Zvedelo se je, da peščica zaslepljenih liberalcev hujska proti vsem prireditvam sedanjega učiteljstva, češ, da je isto preklerikalno itd. Sploh se opaža na naših neotesanih liberalcih neka zagriženost, ki jo vsaki priliki kažejo nasproti učiteljstvu. To čudovito „svobodoljubno“ počenje je župnik Zabret na nedeljskem sestanku ostro in pikro grajal. Povdarjal je, koliko je vredno učiteljstvo, ki je ene misli in enega duha s krščanskim ljudstvom in klicaj le liberalcem, naj opuste vsako nado, da bi še kdaj dobili v št. Vid učitelja, ki bi mladino izposojeval umazane knjige, po cesti bral liberalne časopise, po gostilnah v nočnih urah hujskal zoper duhovnike itd. Sadovi, nelepi in žalostni sadovi protiverške liberalne vzgoje se kažejo vsak dan v žalostnejših podobah na nekaterih pobalinih, ki so šole izstopili iz šole, pa se v hudobiji že odkljujejo. — He-hel! Kaj pomaga, če je dosti vredno učiteljstvo, ki je z ljudstvom (t. j. z župnikom) ene misli in enega duha, če se pa ljudstvo tega učiteljstva izogiba? G. Zabret, četudi oznanja sedanje sestanke s priznane, kakor Žirovnikovih niste, zama podite ljudstvo do ljudi, ki jih ne spoštuje. Enakih slučajev je mnogo, ker le poštene in odkrite učitelje spoštuje ljudstvo — čeprav so napredni! Žirovnika so spoštovali, Bajca pa ne! Ne moremo pomagati in tudi vaše psovke ne bodo!

—r— **Politiški bojkot proti liberalcem** je sklenil izvrševalni odbor klerikalne strauke v Ljubljani. Ta bojkot si misli dr. Krek — kakor poroča „Slovenec“ — takole: „Politično moč imamo mi v rokah, in to še enkrat slovesno poudarjam, to politično moč bomo brezobzirno rabili brez vsakega ozira na vsako osebo, naj bo kar hoče. Ako hoče večina ljubljanskih deželnozborških volilcev izvoliti liberalnega poslanca, ga bo imela, ampak njegov glas v deželnem zboru se ne bo nikdar poslušal, ne v deželnem zboru in ne v deželnem odboru in tudi v državnem zboru ne, v kolikor bomo imeli oblast to preprečiti. Zato je izvršilni odbor S. L. S. sklenil politični bojkot. Mi se z liberalci nič več ne menimo o javnih zadevah naše dežele. Našim ljudem bomo radi ustregli, liberalcem sploh ne.“ — Tako bojkot proglašja dr. Krek, katoliški duhovnik!

—r— **Razbojniško razpoložen filozof je dr. Krek.** V nedeljo, dne 14. t. m., je imel v Ljubljani v „Unionu“ shod, na katerem je tako razbojniško hujskal klerikalce na naprednjake, da je moralo državno pravdnštvo cele dele njegovega v „Slovencu“ priobčenega govora zapleniti. Klerikalne bataljone obljublja priversti nad naprednjake, da jih prevzame tak strah, „da bodo imeli zavese na svojih oknih ter da se bodo skrivali po luknjah in kotih, kjer sicer prebivajo njihovi psi...“ Če bi šlo po njegovem, bi zadivljalo po Sloveniji me-sarsko klanje... Tako „uči“ ljudstvo katoliški duhovnik, semeniški profesor Krek, tisti duhovnik, ki je sezidal znani „pons asinorum“ in ki je učitelje prisposodil s psi za plotom. Torej ima posebno rad živali in bi sodil bolj v menažerijo nego v semenišče ali v parlament!

Štajerske vesti.

—š— **Iz Središča** nam pišejo: Tukajšnja 6. razrednica priredi v nedeljo dne 27. majnika t. l., v šolskih prostorih v Središču tretji roditeljski seštanek, pri katerem predava gosp. dr. Anton Schwab iz Celju o prvi pomoči pri nezgodah in pa o pomenu domačih zdiavil. Začetek ob 4. uri popoldne.

Splošni vestnik.

Iz Ljubljane. Okrajna učiteljska konferenca za slovenske

ljudske šole je bila dne 18. maja. Iz poročila g. nadzornika A. Maierja posnamemo, da pohaja ljubljanske šole 5788 otrok. Materni jezik je pri 81% slovenski, pri 19% pa nemški. Na Pulah se odpre jeseni četrta mestna deška ljudska šola. Prihodnje šolsko leto se odpre tudi pomozna razreda za duševno manj razvite otroke in vsled sklepa c. kr. mestnega šolskega sveta se odpre jeseni tudi tretji mestni otroški vrtec. Učni uspehi v obeh otroških vrtech so povoljni, v enem jako izyrsni; vendar je treba otroške vrtece v toliko preosnovati, da se ustanove otroška zavetišča. Za zanemarjeno mladino je v salezijanskem zavodu prav dobro preskrbljeno. Društvo za varstvo otrok in mladinsko oskrb je izročilo letos 33 zanemarnjenih otrok v salezijanski zavod. To društvo je vredno vsestranske podpore. V gluho-nemnici so se dosegli prav dobri uspehi. Šolski obisk na ljubljanskih šolah je naravnost uzoren, kar je zasloga šolskega poročevalca, g. svetnika Laha. Šolska oblastva delujejo z vso silo na razvoj šolstva, a to se bo pa doseglo šele tedaj, kadar bo gmotno stanje učiteljstva tako, da se ne bo treba pehati za postranskimi zaslugi. Izdatki za šolstvo in učiteljstvo so najbolj naložen kapital! (Dobro!) Delovanje obeh šolskih zdravnikov se je pokazalo kot jako koristno. Preiskala sta 652 otrok prvih razredov. Pri 87% je bil duševni razvoj normalen, pri 11% je pa zaostal; 2% je bilo slaboumnih. Telesni razvoj je bil pri 25% dober, pri 60% zadosten, pri 15% pa slab. Največji učenec prvega razreda je bil visok 135 centimetrov, najmanjši pa 96 cm. Najtežji učenec je tehtal 30 kg, najmanjši pa 16 kg. Zobe je negoval 60%, zanemarnjenih jih je pa 40%. Bahitičnih je bilo 147 otrok in zakrivljeno hrbtnico je imelo 87 otrok. Slabokrvnih je bilo 20%, škrofoloznih pa 12%. Vid in sluh sta bila pri 90% normalno razvita. 180 otrok je imelo bolezen v vratu in v grlu. — Zdravnika sta preiskavala tudi otroke višjih razredov. Šolska zdravnik sta izročila misel za otroško gledališče na prostem. Učiteljstvo vzgaja mladino versko-nravno. Disciplina je dobra. Razen ene imajo vse šole lepe zbirke učil. Učni uspehi so povoljni, prav povoljni in tudi izvrsni. Prosto spisje kaže prav lepe uspehe. Naloge so skrbno popravljene. V lepomislu se kaže odivden napredek. Učna metoda zasluži popolno priznanje. — Poročilo nadzornikovo je bilo sprejeto z odobravanjem. Nato je poročala gđe. Ana Lebarjeva o vzgoji duševno manj razvitih otrok in o učnem načrtu za pomožne razrede, kar je učiteljstvo brez debate vzelo na znanje. Lepo uspelo konferenco je zaključil predsednik s trikratnim slava na presvitlega cesarja; učiteljstvo se je z navdušenjem pridružilo temu pozivu.

Redar in učitelj. Prijatelj nam piše: V „Slov. Narodu“ od 18. maja t. l., št. 115, čitam na peti strani sledeči razglas: Županstvo na Bledu razpisuje službo redarje v. Plača mesečno K 110.—; redarska oprava in stanovanje prosto. — Učitelji z maturo in izpitom usposobljenosti, oglasite se! — Brez komentarja!

Opozorjamo na današnji razpis mesta suplenta na deški meščanski šoli v Krškem. Mesto je razpisano za prvo stroko, to je za nemški in slovenski jezik, za zemljepis in zgodovino. Pri naših slabih plačah so še plače na meščanski šoli v Krškem najbolj ugodne.

Listnica uredništva.

Nova štifca: Porabimo šimprej! Pozdrav! — Sv. Primož: Prosimo potrpljenja! Na podlagi podatkov moramo sami sestavljati poročila. Ali bi ne bilo na vse strani bolje, da storite to sami? Prosimo! — K.: Nekrolog prihodnjic. Poslali ste namreč tak rokopi, da ga moramo študirati in prepisati, sicer se nam stavei upro! Prihodnjic ne bomo s takim delom več trtili časa.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 603. **Kranjsko.** 1-1
Za novo IV. mestno deško ljudsko šolo na Pulah se vsled naročila c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 16. maja t. l. pod št. 2854 v stalno popolnitev razpisuje nanovo ustanovljeno mesto nadučitelja s sistemizovanimi službenimi prejemki. Prosilci za ozuseno službeno mesto naj svoje pravilno opremljene prošnje po predpisani službeni poti vlagajo pri predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta najkasneje do 20. junija t. l. Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri od-daji službe ne bodo upoštevale. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 20. maja 1911.

St. 1526. 1-1
V novomeškem šolskem okraju se razpisujejo v stalno nameščenje naslednja učiteljska mesta:
1. nadučiteljski službi na dvorazrednicah v Ambrusu in St. Petru ter nadučiteljska služba na trirazrednici v Mirni peči;
2. učiteljske službe na enorazrednicah v Ajdovu, Dolnjem Karteljevem in Zvirčnem ter eno učno mesto na štirikazrednici na Mirni za moške prosilce;
3. po eno učno mesto za ženske prosilke na štirikazrednici v Trebnjem in na dvorazrednicah v Ambrusu in Dobrnjah.

Pravilno opremljene prošnje za katero teh učnih mest, naj se službenim potom semkaj vlagajo do 17. junija t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem, dne 15. maja 1911.

St. 1237. 1-1
Na štirikazredni ljudski šoli v Mokronogu se razpisuje s tem učiteljska služba v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 20. junija 1911. Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščen, morajo z dr. žavno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo. C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 20. maja 1911.

St. 1006. 1-1
Na deški meščanski šoli v Krškem se razpisuje mesto suplenta za učne predmete prve stroke. S tem mestom je zvezana nagrada 1200 K za prosilce z zrelostnim izpričevalom, ter 1400 K oziroma 1600 K za prosilce, ki so usposobljeni za ljudsko oziroma meščanske šole. Pravilno opremljene prošnje je tuaradno vlagati do 18. junija 1911. C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 12. maja 1911.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Kdo ima Pieteršnikovega slovarja 5. sešitek prvega zvezka? (Od 321. do 401. strani.)

Ponudbe z navedbo cene sprejema uredništvo „Učit. Tov.“

Obvestilo!
Ravnokar je prispelo 500 kamgarn modnih oblek za gospode od K 10.— naprej.
Dober nakup brez konkurence.
Damska konfekcija
kakor krila in bluze po priznanih nizkih cenah.
„Agleško skladišče oblek“
O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg 5.

J. Jax
Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

AVGUST AGNOLA
Ljubljana, Dunajska cesta 13
priporoča svojo bogato zalogo stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopj, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. — Prevzema vsa v to :: stroko spadajoča dela. ::

Iv. Bonač
v Ljubljani
priporoča svojo trgovino papirja in pisalnih potrebščin, kartonažno tovarno, knjigoveznicu.